

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівникам
зкладів вищої освіти,
наукових установ, які здійснюють
підготовку докторів філософії

Про постанову
Кабінету Міністрів України
від 19 травня 2023 року № 502

1 січня 2024 року набирає чинності Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів» (далі – Порядок № 502), та зміни до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (далі – Порядок № 44). З огляду на виключення пункту 12 з Порядку № 44 та заміни навчального навантаження на навантаження у межах норм часу наукової роботи для наукових керівників та наукових консультантів викликало неоднозначну реакцію учасників підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. У зв'язку з цим, МОН повідомляє таке.

1. Згідно з Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» аспірант – це вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії.

Законом України «Про вищу освіту» визначено, що:

аспірант – це особа, зарахована до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора філософії/доктора мистецтва;

ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

МОН № 1/15908-23 від 13.10.2023

Підписав: Винницький Михайло Іван

Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000075A036004D91B900

Дійсний: з 25.05.2023 0:00:00 по 24.05.2025 23:59:59

здобувач вищої освіти – це особа, яка навчається у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

Необхідно зазначити, що відповідно до пункту 10 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, аспіранти (ад'юнкти) і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі, а відповідно до пункту 25 цього Порядку аспірант (ад'юнкт) зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію протягом строку навчання в аспірантурі (ад'юнктурі).

У цій частині нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) приведено у відповідність до чинного законодавства.

2. Згідно з абзацом п'ятим частини першої та пунктом 4 частини другої статті 5 Закону України «Про вищу освіту» третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень віднесено до рівнів вищої освіти, а ступінь доктора філософії/доктора мистецтва віднесено до ступенів вищої освіти. У зв'язку з цим, на здобувачів ступеня доктора філософії поширюється принцип здобуття вищої освіти: навчання, підготовка дипломної роботи, її захист, отримання диплома про вищу освіту. Саме цей задекларований Законом України «Про вищу освіту» принцип був закладений у первинній редакції Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та відновлений постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502.

3. Дія постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502 поширюватиметься на здобувачів ступеня доктора філософії, підготовка яких завершуватиметься з 2024 року. Особи, яких було відраховано із закладу вищої освіти у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації у попередніх роках, можуть вступити до закладу вищої освіти (наукової установи) з метою підготовки в аспірантурі (ад'юнктурі)/поза аспірантурою (ад'юнктурою) повторно, доопрацювати дисертацію або наукові публікації за її темою і скористатися правом дострокового захисту дисертації.

Особи, яких було відраховано із закладу вищої освіти (наукової установи) у 2022-2023 роках, можуть скористатися умовами пункту 12 Порядку № 44 та

звернутися до вченої ради закладу вищої освіти (наукової установи), в якому вони виконали акредитовану освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової ради. Інформацію про утворення такої разової ради необхідно внести до інформаційної системи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти не пізніше 31 грудня 2023 року.

4. Відповідно до абзацу третього частини шостої статті 5 Закону України «Про вищу освіту» нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) становить чотири роки.

Стаття 46 Закону України «Про вищу освіту» передбачає право здобувача вищої освіти на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо).

Наведені правові норми свідчать про те, що загальний строк, протягом якого здобувач ступеня доктора філософії може підготувати та захистити дисертацію, складається з нормативного строку підготовки та строку академічної відпустки. Інших додаткових строків Законом не передбачено.

Крім цього, згідно з абзацом другим частини другої статті 46 Закону України «Про вищу освіту» здобувачам вищої освіти, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, гарантується збереження місця навчання та стипендії.

5. Чутливим залишається питання організації діяльності переміщених закладів вищої освіти (наукових установ) та таких, дослідницька база яких пошкоджена внаслідок збройної агресії російської федерації. Однак, рішень про припинення освітнього процесу і наукової діяльності на період правового режиму воєнного стану не приймалося. Саме заклади вищої освіти (наукові установи) забезпечують підготовку здобувачів ступеня доктора філософії і мають відповідні інструменти для вирішення організаційних питань.

6. Відповідно до статті 56 Закону України «Про вищу освіту» робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків.

Робочий час наукового працівника включає час виконання ним наукової, дослідницької, консультативної, експертної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Норми часу навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи визначаються закладом вищої освіти. Рекомендований перелік видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Види навчальної роботи науково-педагогічних працівників відповідно до їх посад встановлюються закладом вищої освіти за погодженням з виборними органами первинних організацій профспілки (профспілковим представником).

Рекомендований перелік видів роботи затверджено наказом МОН від 16 лютого 2022 року № 186. (<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendovanogo-pereliku-vidiv-navchalnoyi-metodichnoyi-naukovoyi-ta-organizacijnoyi-roboti-dlya-naukovo-pedagogichnih-naukovih-i-pekiv>).

Таким чином, регулювання навчального навантаження педагогічних та науково-педагогічних працівників нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України не передбачено Законом України «Про вищу освіту».

В цій частині нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) теж приведена у відповідність до чинного законодавства.

До цього необхідно додати, що у Верховній Раді України зареєстрований проект Закону (реєстр. № 9600) про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти в частині урегулювання обсягу виконання наукової роботи науково-педагогічними працівниками, у тому числі щодо керівництва науковою роботою/науковим консультуванням студентів, аспірантів, докторантів, метою якого є посилення значущості наукової роботи в діяльності науково-педагогічних працівників, що дозволить підвищити результативність наукових досліджень в Україні, сприятиме забезпеченню якості вищої освіти завдяки кращому науковому підґрунтю освітнього процесу, створюватиме умови для більш вимогливого підходу закладів вищої освіти до власного наукового продукту. З проектом акта можна ознайомитися за покликанням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42441>.

Заступник Міністра

Михайло ВИННИЦЬКИЙ

Костецька Наталія,
287-82-63